Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
JEAN RICHARD DE LA TOUR
της 6ης Μαρτίου 2025 [1]

Υπόθεση C-549/23

American Express Europe SA,
American Express Carte France SA,
Visa Europe Ltd,
MasterCard Europe SA,
Autoriteit Consument en Markt,
Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV
παρισταμένης της:
International Card Services BV

[αίτηση του College van Beroep voor het bedrijfsleven (διοικητικού εφετείου αρμόδιου επί οικονομικών υποθέσεων, Κάτω Χώρες)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά – Κανονισμός (ΕΕ) 2015/751 – Διατραπεζικές προμήθειες για πράξεις πληρωμών με κάρτες – Ανώτατο όριο για τις εν λόγω προμήθειες – Αμοιβές που λαμβάνει εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος από σύστημα καρτών πληρωμής – Εφαρμογή του ανώτατου ορίου στις εν λόγω αμοιβές – Έκπτωση της επιβάρυνσης εμπόρου για την παρεχόμενη υπηρεσία – Έκπτωση της αξίας των υπηρεσιών που παρέχει ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος»

I. Εισαγωγή

1. Στη ζώνη του ευρώ, κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2023, το 56 % των πληρωμών χωρίς μετρητά πραγματοποιήθηκαν με τραπεζική κάρτα και αφορούσαν μέσο ποσό περίπου 40 ευρώ ανά συναλλαγή [2].

2. Δύο είναι τα οικονομικά μοντέλα που ανταγωνίζονται μεταξύ τους στον τομέα των τραπεζικών καρτών. Αφενός, υπάρχουν τα τετραμερή συστήματα καρτών πληρωμής τα οποία είναι μακράν τα πλέον διαδεδομένα στην αγορά [3]. Η οργάνωση του συγκεκριμένου συστήματος περιλαμβάνει τον

[1] Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

[2] Βλ. δελτίο Τύπου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), της 25ης Ιουλίου 2024, σχετικά με τα στατιστικά στοιχεία των πληρωμών κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2023, που διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.ecb.europa.eu/press/stats/paysec/html/ecb.pis2023_1~10a5662f81.en.html. Βλ. επίσης παράρτημα του εν λόγω δελτίου Τύπου.

[3] Βλ. ειδική έκθεση 01/2025 του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου, Ψηφιακές πληρωμές στην ΕΕ – Πρόοδος προς ασφαλέστερες, ταχύτερες και φθηνότερες πληρωμές, παρά τα εναπομένοντα κενά, που διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.eca.europa.eu/ECAPublications/SR-2025-01/SR-2025-01_EL.pdf, σημείο 7 (σ. 8).

κάτοχο της τραπεζικής κάρτας (1) ο οποίος καταβάλλει συνδρομή στο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα (2) που εκδίδει την εν λόγω κάρτα (στο εξής: εκδότης) και τον έμπορο (3) ο οποίος πληρώνεται με χρέωση της κάρτας και καταβάλλει επιβάρυνση εμπόρου για την παρεχόμενη υπηρεσία στο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα (4) που παρέχει στον έμπορο τα μέσα [4] για να δεχθεί την πληρωμή με χρέωση της κάρτας (στο εξής: αποδέκτης). Την προεκτεθείσα οργάνωση συμπληρώνει ένα σύστημα καρτών πληρωμής, όπως MasterCard ή Visa, το οποίο προβαίνει στον συμψηφισμό και στην εκκαθάριση των πράξεων μεταξύ των οικείων εκδοτών και αποδεκτών έναντι καταβολής προμήθειας εκ μέρους τους. Προς αντιστάθμιση του γεγονότος ότι ο εκδότης βαρύνεται με μεγαλύτερο αριθμό εξόδων και κινδύνων (μεταξύ άλλων, ασφάλιση και επιστροφές σε περίπτωση απάτης ή μη καταβολής, άμεση πληρωμή, ακόμη και αν η πληρωμή μετατίθεται χρονικά για τον κάτοχο της κάρτας) από ό,τι ο αποδέκτης (διάθεση των λύσεων πληρωμών), ο δεύτερος καταβάλλει στον πρώτο διατραπεζική προμήθεια η οποία αποτελεί αντικείμενο του κανονισμού (ΕΕ) 2015/751 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2015, σχετικά με τις διατραπεζικές προμήθειες για πράξεις πληρωμών με κάρτες [5].

3. Αφετέρου, υπάρχουν τριμερή συστήματα καρτών πληρωμής τα οποία περιλαμβάνουν τον κάτοχο της κάρτας, τον έμπορο και ένα σύστημα καρτών πληρωμής αποδέκτη-εκδότη, καθόσον ενσωματώνει τις δύο λειτουργίες. Ως εκ τούτου, τα τριμερή συστήματα καρτών πληρωμής δεν υπόκεινται στη ρύθμιση της διατραπεζικής προμήθειας. Η American Express περιλαμβάνεται στο συγκεκριμένο είδος τριμερών συστημάτων καρτών πληρωμής.

4. Βάσει των ανωτέρω τριμερών συστημάτων καρτών πληρωμής αναπτύχθηκαν οικονομικά μοντέλα στα οποία μετέχουν, πέραν των τριών προμνησθέντων μερών, ορισμένοι τρίτοι, όπως αδειοδοτημένοι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών, εταίροι του ίδιου εμπορικού σήματος ή πράκτορες. Για τις εν λόγω παραλλαγές των τριμερών συστημάτων καρτών πληρωμής, στις οποίες καταλέγεται η συμβατική σχέση που αποτελεί αντικείμενο της υπό κρίση αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως, ο κανονισμός 2015/751 προβλέπει ότι πρέπει να θεωρούνται ως τετραμερή συστήματα καρτών πληρωμής.

5. Η υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως παρέχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να αποσαφηνίσει τον συγκεκριμένο τρόπο με τον οποίο πρέπει να τεθεί σε εφαρμογή αυτή η προβλεπόμενη από τον κανονισμό 2015/751 εξομοίωση μεταξύ, αφενός, των τετραμερών συστημάτων καρτών πληρωμής και, αφετέρου των τριμερών συστημάτων καρτών πληρωμής με επέκταση της από κοινού προώθησης σήματος, ιδίως όσον αφορά τον περιορισμό του ύψους της διατραπεζικής προμήθειας.

6. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο είχε αποφανθεί στο παρελθόν ότι δεν είναι αναγκαίο ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος να ενεργεί ως εκδότης, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, του κανονισμού 2015/751, προκειμένου το τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής με το οποίο συνήψε συμφωνία να θεωρηθεί ως τετραμερές σύστημα καρτών πληρωμής [6]. Η υπό κρίση υπόθεση θα παράσχει στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να αποσαφηνίσει τον τρόπο εφαρμογής, σε τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής με επέκταση της από κοινού προώθησης σήματος, των κανόνων που προβλέπονται για τη θέσπιση ανώτατου ορίου της διατραπεζικής προμήθειας στο πλαίσιο τετραμερούς συστήματος καρτών πληρωμής.

4 Τερματικό ηλεκτρονικής πληρωμής ή λύση πληρωμής με κάρτα στο διαδίκτυο ή μέσω κινητού τηλεφώνου.

5 ΕΕ 2015, L 123, σ. 1.

6 Βλ. απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2018, American Express (C-304/16, EU:C:2018:66).

7. Θα προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το College van Beroep voor het bedrijfsleven (διοικητικό εφετείο αρμόδιο επί οικονομικών υποθέσεων, Κάτω Χώρες) λαμβάνοντας υπόψη τους σκοπούς του κανονισμού 2015/751, ήτοι την επίτευξη συνεπούς εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού στις διατραπεζικές προμήθειες, τη βελτίωση της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς και τη μείωση του κόστους, για τους καταναλωτές, των πράξεων πληρωμής με κάρτα.

II. Το δίκαιο της Ένωσης

8. Οι αιτιολογικές σκέψεις 10, 28, 29, 31 και 32 του κανονισμού 2015/751 διαλαμβάνουν τα εξής:

«(10) Οι διατραπεζικές προμήθειες εφαρμόζονται συνήθως μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών αποδοχής κάρτας και των εκδοτών παρόχων υπηρεσιών πληρωμής με κάρτα που ανήκουν σε συγκεκριμένο σύστημα καρτών πληρωμής. Οι διατραπεζικές προμήθειες αποτελούν βασικό μέρος των προμηθειών που επιβάλλονται στους εμπόρους από τους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών αποδοχής κάρτας για κάθε πράξη πληρωμής με κάρτα. Οι έμποροι, με τη σειρά τους, ενσωματώνουν το εν λόγω κόστος σχετικά με την κάρτα, όπως και κάθε άλλο κόστος για αυτούς, στις γενικές τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των συστημάτων καρτών πληρωμής προκειμένου να πειστούν οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών να εκδίδουν τις κάρτες τους οδηγεί σε υψηλότερες και όχι σε χαμηλότερες διατραπεζικές προμήθειες στην αγορά, σε αντίθεση με τη συνήθη ρυθμιστική επίδραση του ανταγωνισμού στις τιμές σε μια οικονομία της αγοράς. Παράλληλα με τη συνεπή εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού στις διατραπεζικές προμήθειες, η ρύθμιση των εν λόγω προμηθειών θα βελτιώσει τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και θα συμβάλει στη μείωση του κόστους συναλλαγών για τους καταναλωτές.

[…]

(28) […] Πολλά τετραμερή συστήματα καρτών πληρωμών εφαρμόζουν ρητή διατραπεζική προμήθεια, που είναι κυρίως πολυμερής. Για την αναγνώριση της ύπαρξης έμμεσων διατραπεζικών προμηθειών και για τη συμβολή στη δημιουργία ίσων όρων ανταγωνισμού, τα τριμερή συστήματα καρτών πληρωμής που χρησιμοποιούν παρόχους υπηρεσιών πληρωμών ως εκδότες ή αποδέκτες θα πρέπει να θεωρούνται τετραμερή συστήματα καρτών πληρωμής και να ακολουθούν τους ίδιους κανόνες, ενώ η διαφάνεια και άλλα μέτρα σχετικά με τους επιχειρησιακούς κανόνες θα πρέπει να εφαρμόζονται σε όλους τους παρόχους. […]

(29) Η υπηρεσία έκδοσης βασίζεται σε συμβατική σχέση μεταξύ του εκδότη του μέσου πληρωμής και του πληρωτή, ανεξάρτητα από το κατά πόσον ο εκδότης διατηρεί τα χρηματικά ποσά για λογαριασμό του πληρωτή. Ο εκδότης διαθέτει κάρτες πληρωμής στον πληρωτή, εξουσιοδοτεί τις πράξεις σε τερματικά ή ισοδύναμά τους μέσα και μπορεί να εγγυάται στον αποδέκτη την πληρωμή για πράξεις που είναι σύμφωνες με τους κανόνες του αντίστοιχου συστήματος. Ως εκ τούτου, η απλή διανομή καρτών πληρωμής ή τεχνικών υπηρεσιών, όπως και η απλή επεξεργασία και αποθήκευση δεδομένων, δεν συνιστούν έκδοση.

[…]

(31) Είναι σημαντικό να διασφαλισθεί ότι οι διατάξεις σχετικά με τις διατραπεζικές προμήθειες που πρέπει να καταβληθούν ή να εισπραχθούν από τους παρόχους υπηρεσιών πληρωμών δεν θα καταστρατηγηθούν από εναλλακτικές ροές προμηθειών στους εκδότες. Για να αποφευχθεί κάτι τέτοιο, η "καθαρή αποζημίωση" των προμηθειών που έχουν καταβληθεί ή εισπραχθεί από τον εκδότη, συμπεριλαμβανομένης ενδεχόμενης χρέωσης εξουσιοδότησης, και προέρχονται από ή προορίζονται για σύστημα καρτών πληρωμής, αποδέκτη ή οποιονδήποτε άλλο μεσάζοντα, θα πρέπει να θεωρείται ως η διατραπεζική προμήθεια. Κατά τον υπολογισμό των διατραπεζικών προμηθειών, για το σκοπό του ελέγχου όσον αφορά το κατά πόσον υφίσταται καταστρατήγηση, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το συνολικό ποσό των πληρωμών ή άλλα κίνητρα που παρέχονται σε έναν εκδότη από σύστημα καρτών πληρωμής σε σχέση με τις ρυθμιζόμενες πράξεις μείον τις προμήθειες που καταβάλλονται από τον εκδότη στο σύστημα καρτών πληρωμής. Οι πληρωμές, τα κίνητρα και οι προμήθειες που εξετάζονται θα μπορούσαν να είναι άμεσα (δηλαδή να βασίζονται στον όγκο ή να αφορούν την πράξη) ή έμμεσα (περιλαμβανομένων των κινήτρων εμπορικής προώθησης, των πριμοδοτήσεων, των εκπτώσεων για την επίτευξη ορισμένου όγκου πράξεων). Κατά τον έλεγχο ενδεχόμενης καταστρατήγησης των διατάξεων του παρόντος κανονισμού, θα πρέπει ειδικότερα να λαμβάνονται υπόψη τα κέρδη των εκδοτών που προκύπτουν από ειδικά προγράμματα που διεξάγονται από κοινού από τους εκδότες και τα συστήματα καρτών πληρωμής, καθώς και τα έσοδα από χρεώσεις επεξεργασίας, αδειοδότησης και άλλες χρεώσεις οι οποίες παρέχουν έσοδα στα συστήματα καρτών πληρωμής. […]

(32) Οι καταναλωτές συνήθως δεν είναι ενημερωμένοι όσον αφορά τις προμήθειες που καταβάλλονται από τους εμπόρους για το μέσο πληρωμής που χρησιμοποιούν. Ταυτόχρονα, διάφορες πρακτικές που εφαρμόζονται για την παροχή κινήτρων από τους εκδότες (όπως ταξιδιωτικά δελτία, πριμοδοτήσεις, εκπτώσεις, αντίστροφες χρεώσεις, δωρεάν ασφάλιση κ.λπ.) μπορούν να στρέψουν τους καταναλωτές προς τη χρήση μέσων πληρωμής που συνεπάγονται υψηλές προμήθειες για τους εκδότες. Για να αντιμετωπισθεί κάτι τέτοιο, τα μέτρα που επιβάλλουν περιορισμούς στις διατραπεζικές προμήθειες θα πρέπει να ισχύουν μόνο για τις κάρτες πληρωμών που έχουν καταστεί μαζικά προϊόντα και οι έμποροι γενικά δυσκολεύονται να μην δεχτούν, λόγω της ευρείας έκδοσης και της χρήσης τους (π.χ. καταναλωτικές χρεωστικές και πιστωτικές κάρτες). Προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς στα μη ρυθμιζόμενα τμήματα του τομέα και να περιοριστεί η μεταφορά δραστηριοτήτων από τα ρυθμιζόμενα στα μη ρυθμιζόμενα τμήματα του τομέα, είναι απαραίτητο να θεσπισθεί σειρά μέτρων, συμπεριλαμβανομένων του διαχωρισμού του συστήματος και των υποδομών, της καθοδήγησης του πληρωτή από τον δικαιούχο πληρωμής και της επιλεκτικής αποδοχής μέσων πληρωμής από τον δικαιούχο πληρωμής.»

9. Το άρθρο 1 του κανονισμού 2015/751, που επιγράφεται «Πεδίο εφαρμογής» και περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο Ι με τίτλο «Γενικές διατάξεις», προβλέπει στις παραγράφους 3 και 5 τα εξής:

«3. Το κεφάλαιο ΙΙ δεν εφαρμόζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

[…]

γ) συναλλαγές με κάρτες πληρωμής που έχουν εκδοθεί από τριμερή συστήματα καρτών πληρωμής.

[…]

5. Όταν ένα τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής αδειοδοτεί άλλους παρόχους υπηρεσιών πληρωμής για την έκδοση μέσων πληρωμής με κάρτα ή την αποδοχή πράξεων πληρωμών με κάρτα, ή και για τα δύο, ή εκδίδει μέσα πληρωμής με κάρτα με εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος ή μέσω πράκτορα, θεωρείται τετραμερές σύστημα καρτών πληρωμής. […]»

10. Το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[…]

2) ως “εκδότης” νοείται ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμής που συνάπτει σύμβαση να παρέχει σε πληρωτή μέσο πληρωμής με σκοπό την έναρξη και την επεξεργασία των πράξεων πληρωμών με κάρτα του πληρωτή·

[…]

10) ως “διατραπεζική προμήθεια” νοείται η προμήθεια που καταβάλλεται άμεσα ή έμμεσα, ήτοι μέσω τρίτου, για κάθε πράξη μεταξύ του εκδότη και του αποδέκτη σε μια πράξη πληρωμής με κάρτα. Η καθαρή αποζημίωση ή άλλη συμφωνημένη αμοιβή αποτελεί μέρος της διατραπεζικής προμήθειας·

11) ως “καθαρή αποζημίωση” νοείται το συνολικό καθαρό ποσό των πληρωμών, των εκπτώσεων ή των κινήτρων που ελήφθησαν από έναν εκδότη από το σύστημα καρτών πληρωμής, τον αποδέκτη ή οποιονδήποτε άλλον ενδιάμεσο φορέα σε σχέση με πράξεις πληρωμών με κάρτα ή σχετικές δραστηριότητες·

12) ως “επιβάρυνση εμπόρου για την παρεχόμενη υπηρεσία” νοείται προμήθεια που καταβάλλει ο δικαιούχος πληρωμής στον αποδέκτη σε σχέση με πράξεις πληρωμών με κάρτα·

[…]

17) ως “τετραμερές σύστημα καρτών πληρωμής” νοείται σύστημα καρτών πληρωμής στο οποίο οι πράξεις πληρωμών με κάρτα πραγματοποιούνται από τον λογαριασμό πληρωμών ενός πληρωτή στον λογαριασμό πληρωμών δικαιούχου πληρωμής μέσω της διαμεσολάβησης του συστήματος, ενός εκδότη (από την πλευρά του πληρωτή) και ενός αποδέκτη (από την πλευρά του δικαιούχου πληρωμής)·

18) ως “τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής” νοείται ένα σύστημα καρτών πληρωμής στο οποίο το ίδιο το σύστημα παρέχει υπηρεσίες απόκτησης και έκδοσης και οι πράξεις πληρωμής με κάρτα πραγματοποιούνται από τον λογαριασμό πληρωμής ενός πληρωτή στον λογαριασμό πληρωμής ενός δικαιούχου πληρωμής στο πλαίσιο του συστήματος. Όταν ένα τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής αδειοδοτεί άλλους παρόχους υπηρεσιών πληρωμής για την έκδοση μέσων πληρωμής με κάρτα ή την αποδοχή πράξεων πληρωμών με κάρτα, ή και τα δύο, ή εκδίδει μέσα πληρωμής με κάρτα με εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος ή μέσω πράκτορα, θεωρείται τετραμερές σύστημα καρτών πληρωμής·

[…]

24) ως “πάροχος υπηρεσιών πληρωμής” νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει εξουσιοδοτηθεί να παρέχει τις υπηρεσίες πληρωμής που αναφέρονται στο παράρτημα της οδηγίας 2007/64/ΕΚ [7] ή που αναγνωρίζεται ως εκδότης ηλεκτρονικού χρήματος σύμφωνα με το άρθρο 1 παράγραφος 1 της οδηγίας 2009/110/ΕΚ [8]. Ένας πάροχος υπηρεσιών πληρωμής μπορεί να είναι εκδότης ή αποδέκτης ή και τα δύο·

[…]

30) ως “εμπορικό σήμα πληρωμής” νοείται κάθε υλική ή ψηφιακή επωνυμία, όρος, σήμα, σύμβολο ή συνδυασμός τους, που μπορούν να δηλώνουν βάσει ποιου συστήματος καρτών πληρωμής πραγματοποιούνται οι πράξεις πληρωμών με κάρτα·

[…]

32) με τον όρο “από κοινού προώθηση σήματος” νοείται ότι περιλαμβάνεται τουλάχιστον ένα εμπορικό σήμα πληρωμών και τουλάχιστον ένα εμπορικό σήμα που δεν αφορά πληρωμές στο ίδιο μέσο πληρωμής με κάρτα·

[…]».

11. Το άρθρο 4 του κανονισμού 2015/751, το οποίο περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο ΙΙ με τίτλο «Διατραπεζικές προμήθειες», αφορά τις «[δ]ιατραπεζικές προμήθειες για συναλλαγές με καταναλωτικές πιστωτικές κάρτες» και ορίζει τα εξής:

«Οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών δεν προσφέρουν ή απαιτούν διατραπεζική προμήθεια ανά συναλλαγή που να υπερβαίνει το 0,3 % της αξίας της συναλλαγής για οποιαδήποτε συναλλαγή με πιστωτική κάρτα. […]»

12. Το άρθρο 5 του εν λόγω κανονισμού, που επιγράφεται «Απαγόρευση καταστρατήγησης» και περιλαμβάνεται επίσης στο κεφάλαιο ΙΙ, προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της εφαρμογής των ανώτατων ορίων που αναφέρονται στα άρθρα 3 και 4, οποιαδήποτε συμπεφωνημένη αμοιβή, συμπεριλαμβανομένης της καθαρής αποζημίωσης, με ισοδύναμο αντικείμενο ή αποτέλεσμα της διατραπεζικής προμήθειας, που έχει λάβει εκδότης από το σύστημα καρτών πληρωμής, [τον αποδέκτη ή οποιονδήποτε άλλον ενδιάμεσο φορέα] σε σχέση με πράξεις πληρωμής ή σχετικές δραστηριότητες, θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μέρος της διατραπεζικής προμήθειας.»

7 Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 97/7/ΕΚ, 2002/65/ΕΚ, 2005/60/ΕΚ και 2006/48/ΕΚ, και την κατάργηση της οδηγίας 97/5/ΕΚ (ΕΕ 2007, L 319, σ. 1). Η οδηγία 2007/64 καταργήθηκε με την οδηγία (ΕΕ) 2015/2366 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2015, σχετικά με υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, την τροποποίηση των οδηγιών 2002/65/ΕΚ, 2009/110/ΕΚ και 2013/36/ΕΕ και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1093/2010 και την κατάργηση της οδηγίας 2007/64/ΕΚ (ΕΕ 2015, L 337, σ. 35).

8 Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για την ανάληψη, άσκηση και προληπτική εποπτεία της δραστηριότητας ιδρύματος ηλεκτρονικού χρήματος, την τροποποίηση των οδηγιών 2005/60/ΕΚ και 2006/48/ΕΚ και την κατάργηση της οδηγίας 2000/46/ΕΚ (ΕΕ 2009, L 267, σ. 7).

III. Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

13. Η American Express Europe SA και η American Express Carte France SA (στο εξής από κοινού ή μεμονωμένα: Amex) εκμεταλλεύονται τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής, ενώ η MasterCard Europe SA (στο εξής: MasterCard) και η Visa Europe Ltd (στο εξής: Visa) εκμεταλλεύονται τετραμερές σύστημα καρτών πληρωμής.

14. Το 2010 η Amex και η Koninklijke Luchtvaart Maatschappij NV (στο εξής: KLM) αποφάσισαν να συνεργαστούν με σκοπό την από κοινού προώθηση σήματος κατά το διάστημα από την 1η Ιουνίου 2011 έως την 1η Ιουνίου 2019. Βάσει της συμφωνίας συνεργασίας, η Amex εκδίδει πιστωτικές κάρτες κοινού σήματος, για καταναλωτές και επιχειρήσεις, οι δε αγορές που πραγματοποιούνται με τις εν λόγω κάρτες παρέχουν τη δυνατότητα συγκέντρωσης «miles» (μιλίων), τα οποία έχει αγοράσει η Amex, στο πλαίσιο του προγράμματος επιβράβευσης της KLM. Το πρόγραμμα επιβράβευσης, στο οποίο προστίθενται επίσης τα «miles» που αποκτώνται από την αγορά εισιτηρίων της KLM ή τις αγορές από συνεργάτες της KLM, καθιστά δυνατή την αγορά εισιτηρίων ή υπηρεσιών της KLM μέσω εξαργύρωσης «miles». Η Amex κατέβαλε στην KLM όχι μόνον πριμοδότηση υπογραφής, αλλά επίσης: α) ετήσια ποσά για τη χρήση εμπορικών σημάτων και την πρόσβαση στο πρόγραμμα επιβράβευσης· β) ποσοστό των εισπραττόμενων από τον κάτοχο της κάρτας εξόδων για την κάρτα και τα παρεπόμενα στοιχεία της· γ) ποσοστό των δαπανών που πραγματοποιούνται με την κάρτα και δ) προμήθειες για την αγορά «miles».

15. Το 2018, κατόπιν πρόσκλησης υποβολής προσφορών, η KLM επέλεξε εκ νέου την Amex ως εταίρο στο πρόγραμμα από κοινού προώθησης σήματος. Οι νέες συμβάσεις περιόρισαν τις καταβαλλόμενες από την Amex αμοιβές, πλην της πριμοδότησης υπογραφής, στα ποσά που μνημονεύονται στο σημείο 14, υπό α) και δ), των παρουσών προτάσεων.

16. Τον Μάιο του 2017 η Autoriteit Consument en Markt (αρχή προστασίας των καταναλωτών και της αγοράς, Κάτω Χώρες) (στο εξής: ACM) κίνησε έρευνα σχετικά με την ως άνω συνεργασία και, με απόφαση της 6ης Μαρτίου 2019, εξέδωσε προς την Amex διαταγή, συνοδευόμενη από απειλή επιβολής χρηματικής ποινής, καλώντας την να μην υπερβεί το ανώτατο όριο του 0,3 % της αξίας της συναλλαγής σε ετήσια βάση και ανά συναλλαγή, όριο το οποίο προβλέπεται για τη διατραπεζική προμήθεια από τον κανονισμό 2015/751. Για τον υπολογισμό του ποσού των διατραπεζικών προμηθειών που κατέβαλλε η Amex στην KLM, οι οποίες υπερέβαιναν κατά πολύ το ανώτατο όριο του 0,3 %, η ACM άθροισε, για τέσσερα έτη του προγράμματος, όλες τις αμοιβές που κατέβαλε η Amex σε κάθε έτος και διαίρεσε το άθροισμα προς τον όγκο των πληρωμών που πραγματοποιήθηκαν με τις κάρτες κοινού σήματος. Η Amex και η KLM προσέβαλαν την απόφαση της 6ης Μαρτίου 2019 και ζήτησαν τη λήψη προσωρινών μέτρων κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.

17. Με απόφαση της 24ης Ιουλίου 2019 ο δικαστής των ασφαλιστικών μέτρων ανέστειλε τη συνοδευόμενη από απειλή επιβολής χρηματικής ποινής διαταγή που εκδόθηκε προς την Amex, με το σκεπτικό ότι η μέθοδος που εφάρμοσε η ACM δεν καθιστούσε δυνατή την έκπτωση, από το σύνολο των αμοιβών που η Amex κατέβαλε στην KLM, της αξίας των «miles» που είχε αγοράσει η Amex.

18. Με απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 2020 η ACM έκρινε αβάσιμες τις αιτιάσεις που προέβαλαν η Amex και η KLM κατά της διαταγής που συνοδευόταν από απειλή επιβολής χρηματικής ποινής, με την αιτιολογία, αφενός, ότι όλες οι αμοιβές που εισπράττει η KLM πρέπει να χαρακτηριστούν ως «καθαρή αποζημίωση», χωρίς να είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί ότι οι εν λόγω αμοιβές έχουν

αντικείμενο ή αποτέλεσμα ισοδύναμο με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας, και, αφετέρου, ότι το οικονομικό ισοδύναμο των «miles» που αγοράζει η Amex δεν μπορεί να εκπέσει από το σύνολο των αμοιβών που καταβάλλονται στην KLM.

19. Με απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2020 η ACM εισέπραξε από την Amex χρηματική ποινή ύψους έως δέκα εκατομμυρίων ευρώ. Μολονότι δέχεται τη μέθοδο που χρησιμοποίησε η Amex, η ACM δεν συμφωνεί με την αξία των «miles» που έλαβε υπόψη η Amex, λόγω της ύπαρξης «miles» μη εξαργυρωθέντων από τους κατόχους κάρτας.

20. Το rechtbank Rotterdam (πρωτοδικείο Ρότερνταμ, Κάτω Χώρες) έκρινε βάσιμες τις προσφυγές που άσκησαν η Amex και η KLM και ακύρωσε τις από 22 Ιανουαρίου 2020 και 21 Δεκεμβρίου 2020 αποφάσεις, με το σκεπτικό ότι το τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής με εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος διέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 4 του κανονισμού 2015/751, σε συνδυασμό με το άρθρο 5 αυτού, και ότι, ως εκ τούτου, για να μπορέσουν να θεωρηθούν ως διατραπεζική προμήθεια, πρέπει να αποδειχθεί ότι οι προμήθειες που καταβάλλονται σε εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος έχουν αποτέλεσμα ή αντικείμενο ισοδύναμο με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας. Το δικαστήριο αυτό έκρινε επίσης ότι το εν λόγω αποτέλεσμα πρέπει να αξιολογηθεί όχι σε σχέση με την παροχή κινήτρων για την έκδοση και τη χρησιμοποίηση των πιστωτικών καρτών κοινού σήματος στη συμβατική σχέση μεταξύ Amex και KLM, όπως το αξιολόγησε η ACM, αλλά σε σχέση με την εσωτερική αγορά και το κόστος συναλλαγής για τους καταναλωτές.

21. Η Amex, η Visa, η MasterCard, η KLM και η ACM άσκησαν έφεση κατά της ανωτέρω απόφασης. Επετράπη στην εταιρία International Card Services BV (στο εξής: ICS), εκδότη της Visa και της MasterCard, να παρέμβει στην κατ' έφεση δίκη.

22. Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες επί της αρχής και του τρόπου εφαρμογής των άρθρων 4 και 5 του κανονισμού 2015/751 στις πληρωμές που πραγματοποιούνται από τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής σε εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος ο οποίος δεν είναι εκδότης κατά την έννοια του εν λόγω κανονισμού. Επιπλέον, σε περίπτωση που τα ανωτέρω άρθρα έχουν εφαρμογή, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν επιτρέπεται η έκπτωση, από το συνολικό ποσό που εισέπραξε η KLM, της αξίας των «miles» που αγόρασε η Amex και των επιβαρύνσεων εμπόρου για την παρεχόμενη υπηρεσία που κατέβαλε η KLM.

23. Υπό τις συνθήκες αυτές, το College van Beroep voor het bedrijfsleven (διοικητικό εφετείο αρμόδιο επί οικονομικών υποθέσεων) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 2, σημείο 11, του κανονισμού [2015/751], για τον σκοπό της εφαρμογής των ουσιαστικών διατάξεων του κανονισμού αυτού, την έννοια ότι το συνολικό καθαρό ποσό των πληρωμών, των εκπτώσεων ή των κινήτρων που λαμβάνονται από έναν εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος από το τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής σε σχέση με πράξεις πληρωμών με κάρτα ή σχετικές δραστηριότητες χαρακτηρίζεται ως καθαρή αποζημίωση, ακόμη και αν ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος δεν είναι ο ίδιος εκδότης;

2) Έχει το άρθρο 4 σε συνδυασμό με το άρθρο 2, σημείο 10, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 2015/751 την έννοια ότι η καθαρή αποζημίωση εμπίπτει άμεσα στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4;

3) Έχει το άρθρο 5 του κανονισμού 2015/751 την έννοια ότι αφορά επίσης αμοιβές, συμπεριλαμβανομένων των καθαρών αποζημιώσεων, τις οποίες λαμβάνει ένας εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος από το σύστημα καρτών πληρωμής όταν ο εν λόγω εταίρος δεν είναι εκδότης;

4) α) Έχει το άρθρο 5 του κανονισμού 2015/751 την έννοια ότι η αμοιβή, συμπεριλαμβανομένης της καθαρής αποζημίωσης, την οποία λαμβάνει ένας εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος σε σχέση με πράξεις πληρωμής ή σχετικές δραστηριότητες έχει ισοδύναμο αντικείμενο με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας, όταν σκοπός της καταβολής της εν λόγω αμοιβής είναι η επέκταση των δραστηριοτήτων του συστήματος καρτών πληρωμής;

β) Έχει το άρθρο 5 του κανονισμού 2015/751 την έννοια ότι η αμοιβή, συμπεριλαμβανομένης της καθαρής αποζημίωσης, την οποία λαμβάνει ένας εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος σε σχέση με πράξεις πληρωμής ή σχετικές δραστηριότητες έχει ισοδύναμο αποτέλεσμα με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας, όταν η αμοιβή αυτή αποσκοπεί στην επέκταση των δραστηριοτήτων του συστήματος καρτών πληρωμής;

γ) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως [στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, υπό α) και β)], τίθεται το εξής ερώτημα: με βάση ποια κριτήρια και/ή ποιους παράγοντες καθορίζεται κατά πόσον η αμοιβή, συμπεριλαμβανομένης της καθαρής αποζημίωσης, την οποία λαμβάνει ένας εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος σε σχέση με πράξεις πληρωμής ή σχετικές δραστηριότητες έχει ισοδύναμο αντικείμενο ή αποτέλεσμα με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας;

5) Έχει το άρθρο 5 του κανονισμού 2015/751 την έννοια ότι για την εφαρμογή του άρθρου 4 του ίδιου κανονισμού η αμοιβή θεωρείται μέρος της διατραπεζικής προμήθειας οσάκις έχει ισοδύναμο αντικείμενο με αυτήν;

6) Έχει το άρθρο 2, σημείο 11, του κανονισμού 2015/751 την έννοια ότι η επιβάρυνση εμπόρου που καταβάλλεται από εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος στο πλαίσιο τριμερούς συστήματος καρτών πληρωμής μπορεί να εκπίπτει από τις πληρωμές, τις εκπτώσεις και τα κίνητρα που ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος λαμβάνει από το σύστημα καρτών πληρωμής σε σχέση με πράξεις πληρωμών με κάρτα ή σχετικές δραστηριότητες;

7) α) Έχει το άρθρο 2, σημείο 11, του κανονισμού 2015/751 την έννοια ότι από το συνολικό ποσό το οποίο λαμβάνει ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος από το σύστημα καρτών πληρωμής μπορούν να εκπέσουν όχι μόνον τα οικονομικά ανταλλάγματα του εταίρου του ίδιου εμπορικού σήματος αλλά και τα έξοδα ή το οικονομικό ισοδύναμο μιας υπηρεσίας που παρέχεται από τον εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος;

β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο [έβδομο προδικαστικό ερώτημα, υπό α)]: Βάσει ποιων κριτηρίων πρέπει να υπολογίζεται η αξία αυτή;»

24. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν οι Amex, KLM, ACM, MasterCard, Visa, ICS καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι ως άνω διάδικοι και μετέχοντες στη διαδικασία ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η οποία διεξήχθη στις 12 Δεκεμβρίου 2024.

IV. Ανάλυση

A. Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

25. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν τα ποσά που κατέβαλε η Amex στην KLM ως αμοιβή στο πλαίσιο της σύμβασης συνεργασίας για την από κοινού προώθηση σήματος συνιστούν καθαρή αποζημίωση κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 11, του κανονισμού 2015/751, μολονότι η KLM δεν είναι εκδότης.

26. Υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από τον τίτλο του, σκοπός του κανονισμού 2015/751 είναι η ρύθμιση των διατραπεζικών προμηθειών για πράξεις πληρωμών με κάρτες. Η διατραπεζική προμήθεια ορίζεται στον κανονισμό ως η προμήθεια που καταβάλλεται άμεσα ή έμμεσα, ήτοι μέσω τρίτου, για κάθε πράξη μεταξύ του εκδότη και του αποδέκτη σε μια πράξη πληρωμής με κάρτα. Η καθαρή αποζημίωση ή άλλη συμφωνημένη αμοιβή αποτελεί μέρος της διατραπεζικής προμήθειας[9]. Επομένως, ο χαρακτηρισμός αμοιβών ως «καθαρής αποζημίωσης» έχει ως αποτέλεσμα οι εν λόγω αμοιβές να λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό της διατραπεζικής προμήθειας στην οποία ο κανονισμός 2015/751 θέτει ανώτατο όριο[10]. Εντούτοις, τα τριμερή συστήματα καρτών πληρωμής δεν υπόκεινται στον εν λόγω περιορισμό[11], εκτός εάν πρόκειται περί τριμερούς συστήματος καρτών πληρωμής με επέκταση της από κοινού προώθησης σήματος, μεταξύ άλλων[12].

27. Η απάντηση που πρέπει να δοθεί στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου συνάγεται ευχερώς από τη νομολογία του Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, με την απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2018, American Express[13], το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 1, παράγραφος 5, του κανονισμού 2015/751 έχει την έννοια ότι, στο πλαίσιο συμφωνίας μεταξύ, αφενός, εταίρου του ίδιου εμπορικού σήματος ή πράκτορα και, αφετέρου, ενός τριμερούς συστήματος καρτών πληρωμής, δεν είναι αναγκαίο ο εταίρος αυτός του ίδιου εμπορικού σήματος ή ο πράκτορας αυτός να ενεργεί ως εκδότης, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, του κανονισμού αυτού, προκειμένου το εν λόγω σύστημα να θεωρηθεί ως εκδίδον μέσα πληρωμής με κάρτα με εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος ή μέσω πράκτορα και, επομένως, να θεωρηθεί ως τετραμερές σύστημα καρτών πληρωμής, κατά την έννοια της πρώτης από τις διατάξεις αυτές[14].

28. Με την προμνησθείσα απόφαση, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε τη μερική εξομοίωση των τριμερών συστημάτων καρτών πληρωμής με επέκταση της από κοινού προώθησης σήματος με τα τετραμερή συστήματα καρτών πληρωμής, ακόμη και όταν ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος δεν είναι εκδότης. Επομένως, το Δικαστήριο δεν δέχτηκε την επιχειρηματολογία της Amex, η οποία, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, βασιζόμενη στο γράμμα της αιτιολογικής σκέψης 28 του κανονισμού 2015/751[15], όπου γίνεται μνεία σε μία μόνον

9 Βλ. άρθρο 2, σημείο 10, του κανονισμού 2015/751.

10 Βλ. άρθρα 3 (συναλλαγές με χρεωστικές κάρτες) και 4 (συναλλαγές με πιστωτικές κάρτες) του κανονισμού 2015/751.

11 Βλ. άρθρο 1, παράγραφος 3, στοιχείο γ', του κανονισμού 2015/751.

12 Βλ. άρθρο 1, παράγραφος 5, του κανονισμού 2015/751.

13 Υπόθεση C-304/16 (EU:C:2018:66).

14 Βλ. απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2018, American Express (C-304/16, EU:C:2018:66, σκέψη 73 και σημείο 1 του διατακτικού).

15 Στη συγκεκριμένη αιτιολογική σκέψη επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, ότι «[γ]ια την αναγνώριση της ύπαρξης έμμεσων διατραπεζικών προμηθειών και για τη συμβολή στη δημιουργία ίσων όρων ανταγωνισμού, τα τριμερή συστήματα καρτών πληρωμής που χρησιμοποιούν παρόχους υπηρεσιών πληρωμών ως εκδότες ή αποδέκτες θα πρέπει να θεωρούνται τετραμερή συστήματα καρτών πληρωμής και να ακολουθούν τους ίδιους κανόνες».

από τις τρεις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 1, παράγραφος 5, του ίδιου κανονισμού, υποστήριξε ότι η εξομοίωση είναι δυνατή μόνο στην περίπτωση αυτή, ήτοι όταν ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος είναι εκδότης.

29. Επομένως, το άρθρο 2, σημείο 11, του κανονισμού 2015/751, το οποίο ορίζει την «καθαρή αποζημίωση» ως το συνολικό καθαρό ποσό των πληρωμών, των εκπτώσεων ή των κινήτρων που έλαβε ένας εκδότης από το σύστημα καρτών πληρωμής, τον αποδέκτη ή οποιονδήποτε άλλον ενδιάμεσο φορέα σε σχέση με πράξεις πληρωμών με κάρτα ή σχετικές δραστηριότητες, πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της προμνησθείσας μερικής εξομοίωσης.

30. Προκειμένου να συναχθούν οι συνέπειες της μερικής εξομοίωσης όταν δεν υφίσταται εκδότης εκτός του συστήματος καρτών πληρωμής, το άρθρο 2, σημείο 11, του κανονισμού 2015/751 πρέπει να ερμηνευθεί κατά τρόπο που να λαμβάνει υπόψη τόσο το γράμμα της διάταξης και το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται όσο και τους σκοπούς που επιδιώκονται με τον εν λόγω κανονισμό.

31. Κατά πρώτον, η μνεία, στον ορισμό της «καθαρής αποζημίωσης», στα ποσά που έλαβε ο εκδότης μπορεί να δημιουργεί, εκ πρώτης όψεως, την εντύπωση ότι χωρίς τέτοιο εκδότη, όπως συμβαίνει στην περίπτωση τριμερούς συστήματος καρτών πληρωμής με επέκταση της από κοινού προώθησης σήματος που περιγράφεται από το αιτούν δικαστήριο, ο εν λόγω ορισμός δεν μπορεί να εφαρμοστεί. Αντιθέτως, στο πλαίσιο της μερικής εξομοίωσης με τετραμερές σύστημα καρτών πληρωμής, είναι πρόδηλο ότι ο πρόσθετος συμμετέχων είναι ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος. Επιπλέον, κατά τον προμνησθέντα ορισμό, συνεκτιμώνται τα ποσά που λαμβάνονται από το σύστημα καρτών πληρωμής. Πάντως, σε ένα τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής με επέκταση της από κοινού προώθησης σήματος υφίσταται τέτοιο σύστημα καρτών πληρωμής. Ως εκ τούτου, τα ποσά που ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος λαμβάνει από το σύστημα καρτών πληρωμής αντιστοιχούν στην καθαρή αποζημίωση.

32. Κατά δεύτερον, ο σκοπός του κανονισμού 2015/751 είναι σαφής: πρέπει να επιτευχθεί συνεπής εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού στις διατραπεζικές προμήθειες, να βελτιωθεί η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να μειωθεί το κόστος των συναλλαγών πληρωμής με κάρτα για τους καταναλωτές [16]. Η μερική εξομοίωση έχει ως αποτέλεσμα ορισμένα τριμερή συστήματα καρτών πληρωμής να υπόκεινται στους κανόνες του κεφαλαίου ΙΙ του εν λόγω κανονισμού που αφορούν, μεταξύ άλλων, τον περιορισμό των διατραπεζικών προμηθειών, μέρος των οποίων αποτελούν οι καθαρές αποζημιώσεις.

33. Επομένως, η ερμηνεία του ορισμού της «καθαρής αποζημίωσης» στο πλαίσιο μερικής εξομοίωσης με τετραμερές σύστημα καρτών πληρωμής πρέπει να λαμβάνει υπόψη τον ως άνω σκοπό μείωσης του κόστους των συναλλαγών πληρωμής με κάρτα. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο να διαπιστωθεί ότι ένα ορισμένο είδος ανταλλάγματος ή πλεονεκτήματος συνιστά έμμεση διατραπεζική προμήθεια, κατά την έννοια της αιτιολογικής σκέψης 28 του κανονισμού 2015/751, χωρίς ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος με τον οποίον το τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής έχει συνάψει συμφωνία να εμπλέκεται κατ' ανάγκην στη δραστηριότητα έκδοσης του συστήματος αυτού [17].

[16] Βλ. αιτιολογική σκέψη 10 του κανονισμού 2015/751.

[17] Βλ. απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2018, American Express (C-304/16, EU:C:2018:66, σκέψη 71).

34. Τούτο έχει ως αποτέλεσμα να γίνεται δεκτή, στο συγκεκριμένο πλαίσιο, ευρεία ερμηνεία της έννοιας της «καθαρής αποζημίωσης», η οποία καταλαμβάνει το συνολικό καθαρό ποσό των πληρωμών, των εκπτώσεων ή των κινήτρων που λαμβάνει ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος, μεταξύ άλλων, από το σύστημα καρτών πληρωμής.

35. Επιπλέον, όπως επισημαίνει η ACM, η Επιτροπή, στην έκθεσή της σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού 2015/751, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 17 αυτού, διευκρινίζει ότι, στο πλαίσιο τριμερούς συστήματος καρτών πληρωμής με επέκταση, η καθαρή αποζημίωση αντιστοιχεί στο συνολικό καθαρό ποσό των πληρωμών, των εκπτώσεων και των κινήτρων που λαμβάνει ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος ή ο πράκτορας [18].

36. Ως εκ τούτου, η απάντηση που προτείνω να δοθεί στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα είναι ότι το άρθρο 2, σημείο 11, του κανονισμού 2015/751, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 1, παράγραφος 5, του κανονισμού αυτού, έχει την έννοια ότι η καθαρή αποζημίωση αντιστοιχεί στο συνολικό καθαρό ποσό των πληρωμών, των εκπτώσεων ή των κινήτρων που λαμβάνει ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος, μεταξύ άλλων, από το τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής με επέκταση της από κοινού προώθησης σήματος, ακόμη και αν ο εταίρος του ίδιου σήματος δεν είναι εκδότης.

Β. Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

37. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 4 του κανονισμού 2015/751, σε συνδυασμό με το άρθρο του 2, σημείο 10, δεύτερη περίοδος, έχει την έννοια ότι η καθαρή αποζημίωση εμπίπτει ευθέως στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω άρθρου 4.

38. Κατά τον ορισμό της «διατραπεζικής προμήθειας» στο άρθρο 2, σημείο 10, του κανονισμού 2015/751, η καθαρή αποζημίωση ή άλλη συμφωνημένη αμοιβή αποτελεί μέρος της διατραπεζικής προμήθειας. Κατά την εν λόγω διάταξη, επομένως, η καθαρή αποζημίωση ή άλλη συμφωνημένη αμοιβή εμπίπτει ευθέως στο άρθρο 4 του κανονισμού, το οποίο περιορίζει το ύψος της διατραπεζικής προμήθειας στο 0,3 % της αξίας της συναλλαγής για οποιαδήποτε συναλλαγή με πιστωτική κάρτα.

39. Εντούτοις, η Amex και η KLM –και μόνον– διαφωνούν με την ανωτέρω ερμηνεία υποστηρίζοντας ότι η ερμηνεία αυτή ισοδυναμεί με αποστέρηση της πρακτικής αποτελεσματικότητας του άρθρου 5 του κανονισμού 2015/751, το οποίο θεσπίζει κανόνα περί απαγόρευσης καταστρατήγησης του ανωτέρω περιορισμού μνημονεύοντας ρητώς την καθαρή αποζημίωση.

40. Συγκεκριμένα, η αμφιβολία απορρέει από το γεγονός ότι ο κανόνας περί απαγόρευσης καταστρατήγησης προβλέπει ότι, για να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνονται στη διατραπεζική προμήθεια, οι συμφωνημένες αμοιβές, συμπεριλαμβανομένης της καθαρής αποζημίωσης, πρέπει να έχουν αποτέλεσμα ή αντικείμενο ισοδύναμο με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας.

[18] Βλ. έκθεση της 29ης Ιουνίου 2020 για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2015/751 σχετικά με τις διατραπεζικές προμήθειες για πράξεις πληρωμών με τη χρήση καρτών [SWD(2020) 118 final], η οποία διατίθεται, στην αγγλική γλώσσα, στη διεύθυνση: https://competition-policy.ec.europa.eu/system/files/2021-10/IFR_report_card_payment.pdf, σ. 13.

41. Επομένως, μολονότι η καθαρή αποζημίωση εξομοιώνεται χωρίς προϋποθέσεις με τη διατραπεζική προμήθεια στον ορισμό της διατραπεζικής προμήθειας, τελεί, αντιθέτως, υπό την προϋπόθεση ισοδύναμου αντικειμένου ή αποτελέσματος στον κανόνα περί απαγόρευσης καταστρατήγησης. Επομένως, η γραμματική ερμηνεία δεν αρκεί αφ' εαυτής για να δοθεί απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα του αιτούντος δικαστηρίου.

42. Στην αρχική πρόταση κανονισμού της Επιτροπής[19], η καθαρή αποζημίωση δεν περιλαμβανόταν στον ορισμό της «διατραπεζικής προμήθειας» και μνημονευόταν μόνο στον κανόνα περί απαγόρευσης καταστρατήγησης του άρθρου 5 κατά το οποίο «οποιαδήποτε καθαρή αποζημίωση […] θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μέρος της διατραπεζικής προμήθειας»: δεν υπήρχε καμία μνεία σε ισοδύναμο αποτέλεσμα ή αντικείμενο. Αντιθέτως, τα άρθρα 3 και 4 έθεταν όρια στον κανόνα του ανώτατου ορίου της διατραπεζικής προμήθειας και προέβλεπαν ότι «οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών δεν πρέπει να προσφέρουν ή να ζητήσουν διατραπεζική προμήθεια […] ή άλλη συμφωνημένη αμοιβή με ισοδύναμο αντικείμενο ή αποτέλεσμα».

43. Επομένως, αρχικώς, η καθαρή αποζημίωση εξομοιωνόταν με τη διατραπεζική προμήθεια, όχι στον ορισμό της, αλλά στον κανόνα περί απαγόρευσης καταστρατήγησης, και, ως εκ τούτου, δεν υπέκειτο στην υποχρέωση περί ισοδύναμου αποτελέσματος ή αντικειμένου. Προβλέπονταν, εξάλλου, άλλες αμοιβές οι οποίες έπρεπε να έχουν αποτέλεσμα ή αντικείμενο ισοδύναμο με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη στον υπολογισμό του ορίου. Ως εκ τούτου, προβλεπόταν σαφής διαχωρισμός μεταξύ, αφενός, της διατραπεζικής προμήθειας, της οποίας αποτελούσε μέρος η καθαρή αποζημίωση και υπέκειτο άμεσα στο ανώτατο όριο, και, αφετέρου, των «άλλων αμοιβών», οι οποίες περιορίζονταν μόνον εάν είχαν αντικείμενο ή αποτέλεσμα ισοδύναμο με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας.

44. Η τελολογική ερμηνεία του κανονισμού 2015/751 καταλήγει στο ίδιο συμπέρασμα. Συγκεκριμένα, στην αιτιολογική σκέψη 28 του κανονισμού μνημονεύεται το ενδεχόμενο έμμεσων διατραπεζικών προμηθειών στα τριμερή συστήματα καρτών πληρωμής που χρησιμοποιούν παρόχους υπηρεσιών πληρωμών. Στην ίδια αιτιολογική σκέψη διευκρινίζεται ότι, για τη συμβολή στη δημιουργία ίσων όρων ανταγωνισμού, τα εν λόγω συστήματα πρέπει να υπόκεινται στους ίδιους κανόνες με τα τετραμερή συστήματα καρτών πληρωμής. Πάντως, με τη μνεία σε έμμεσες διατραπεζικές προμήθειες, η αιτιολογική σκέψη 28 παραπέμπει σε αμοιβές οι οποίες πρέπει να περιορίζονται καθεαυτές και όχι μόνον εάν έχουν αποτέλεσμα ή αντικείμενο ισοδύναμο με αυτό μιας άμεσης διατραπεζικής προμήθειας. Υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η εξομοίωση τέτοιων τριμερών συστημάτων με τα τετραμερή συστήματα πρέπει να ισχύει επίσης στις περιπτώσεις τριμερών συστημάτων με επέκταση της από κοινού προώθησης του σήματος ή μέσω πράκτορα, προκειμένου να διασφαλίζεται η επίτευξη των σκοπών του κανονισμού 2015/751[20]. Ως εκ τούτου, η προμνησθείσα αιτιολογική σκέψη, όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η καθαρή αποζημίωση σε περίπτωση τριμερούς συστήματος καρτών πληρωμής με επέκταση εμπίπτει ευθέως στον περιορισμό που προβλέπεται στο άρθρο 4 του εν λόγω κανονισμού.

45. Η ανωτέρω ερμηνεία επιρρωννύεται από την αιτιολογική σκέψη 31 του κανονισμού 2015/751. Συγκεκριμένα, στην εν λόγω αιτιολογική σκέψη γίνεται μνεία στην καθαρή αποζημίωση και επισημαίνεται ότι πρέπει να «θεωρείται ως η διατραπεζική προμήθεια», χωρίς την απαίτηση να έχει αποτέλεσμα ή αντικείμενο ισοδύναμο με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας. Κατά τη γνώμη

[19] Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις διατραπεζικές προμήθειες για πράξεις πληρωμών με τη χρήση καρτών, υποβληθείσα από την Επιτροπή στις 24 Ιουλίου 2013 [COM(2013) 550 final].

[20] Βλ. απόφαση της 7ης Φεβρουαρίου 2018, American Express (C-304/16, EU:C:2018:66, σκέψεις 71 και 73).

μου, το γεγονός ότι στην αιτιολογική σκέψη 31 μνημονεύονται οι κίνδυνοι καταστρατήγησης δεν αρκεί για να αμφισβητηθεί ότι η εν λόγω αιτιολογική σκέψη αναφέρει σαφώς ότι η καθαρή αποζημίωση πρέπει να θεωρείται ως η διατραπεζική προμήθεια.

46. Ως εκ τούτου, η απάντηση που προτείνω να δοθεί στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα είναι ότι το άρθρο 4 του κανονισμού 2015/751, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 2, σημείο 10, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού αυτού, έχει την έννοια ότι η καθαρή αποζημίωση εμπίπτει ευθέως στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω άρθρου 4.

Γ. Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

47. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν οι αμοιβές, περιλαμβανομένης της καθαρής αποζημίωσης, τις οποίες λαμβάνει εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος, ο οποίος δεν είναι εκδότης, από σύστημα καρτών πληρωμής, υπόκεινται στον κανόνα περί απαγόρευσης καταστρατήγησης που θεσπίζεται με το άρθρο 5 του κανονισμού 2015/751.

48. Δεδομένου ότι προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα ότι οι ως άνω αμοιβές εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4 του κανονισμού 2015/751, θα προτείνω να δοθεί απάντηση στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα μόνον επικουρικώς.

49. Δυνάμει της ρήτρας εξομοίωσης του άρθρου 1, παράγραφος 5, του κανονισμού 2015/751, τα τριμερή συστήματα καρτών πληρωμής με επέκταση της από κοινού προώθησης του σήματος υπόκεινται στους ίδιους κανόνες με εκείνους που εφαρμόζονται στα τετραμερή συστήματα καρτών πληρωμής. Επομένως, ο κανόνας περί απαγόρευσης καταστρατήγησης του άρθρου 5 του εν λόγω κανονισμού καθίσταται εφαρμοστέος στα εν λόγω συστήματα υπό τους ίδιους όρους με εκείνους που ισχύουν για το άρθρο 4 του ίδιου κανονισμού, ήτοι ότι οι αμοιβές που λαμβάνει ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος πρέπει να αναλυθούν προκειμένου να εξακριβωθεί αν, καθόσον έχουν αποτέλεσμα ή αντικείμενο ισοδύναμο με αυτό μιας διατραπεζικής προμήθειας, πρέπει να θεωρηθούν ως η διατραπεζική προμήθεια η οποία υπόκειται στα ανώτατα όρια των άρθρων 3 και 4 του κανονισμού 2015/751.

50. Φαίνεται επομένως ότι, στην προεκτεθείσα περίπτωση, ο κανόνας περί απαγόρευσης καταστρατήγησης του άρθρου 5 του κανονισμού 2015/751 αλληλεπικαλύπτεται με τον άμεσο περιορισμό της διατραπεζικής προμήθειας που θεσπίζεται στο άρθρο 4 του ίδιου κανονισμού. Εντούτοις, τούτο δεν συνεπάγεται ότι, στην περίπτωση αυτή, ο άμεσος περιορισμός του άρθρου 4 δεν εφαρμόζεται στις αμοιβές που καταβάλλονται στον εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος. Επιπλέον, ενδέχεται να υπάρχουν αμοιβές οι οποίες δεν είναι καθαρές αποζημιώσεις που μπορούν να έχουν αποτέλεσμα ή αντικείμενο ισοδύναμο της διατραπεζικής προμήθειας.

51. Επομένως, η απάντηση που προτείνω να δοθεί στο αιτούν δικαστήριο είναι ότι το άρθρο 5 του κανονισμού 2015/751 έχει την έννοια ότι στο πεδίο εφαρμογής του εμπίπτουν οι αμοιβές, περιλαμβανομένης της καθαρής αποζημίωσης, που λαμβάνει εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος, ακόμη και όταν δεν είναι ο ίδιος εκδότης.

Δ. Επί του τετάρτου και του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος

52. Με το τέταρτο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία προτείνω να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν από το Δικαστήριο διευκρινίσεις σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής του κανόνα περί απαγόρευσης καταστρατήγησης που θεσπίζεται στο άρθρο 5 του κανονισμού 2015/751.

53. Όπως και στην περίπτωση του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος, η απάντηση που προτείνω να δοθεί στο τέταρτο και στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα έχει επικουρικό και μόνο χαρακτήρα δεδομένου ότι, κατά τη γνώμη μου, η καθαρή αποζημίωση εμπίπτει ευθέως στον περιορισμό που τίθεται στο άρθρο 4 του προμνησθέντος κανονισμού.

54. Κατ' εμέ, η απάντηση στα παρόντα προδικαστικά ερωτήματα του αιτούντος δικαστηρίου συνάγεται, εν μέρει, ευχερώς από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 5 του κανονισμού 2015/751. Συγκεκριμένα, προκειμένου να θεωρηθεί ότι αποτελούν μέρος της διατραπεζικής προμήθειας, οι αμοιβές, περιλαμβανομένης της καθαρής αποζημίωσης, πρέπει να έχουν αντικείμενο ή αποτέλεσμα ισοδύναμο με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας. Εξάλλου, η συγκεκριμένη ανάλυση ισχύει τόσο για τα τετραμερή συστήματα καρτών πληρωμής όσο και για τα τριμερή συστήματα καρτών πληρωμής με επέκταση, δεδομένου ότι το άρθρο 5 δεν διαφοροποιεί μεταξύ των δύο συστημάτων.

55. Επομένως, το κριτήριο που λαμβάνεται υπόψη έχει διαζευκτικό χαρακτήρα: αρκεί οι εισπραττόμενες αμοιβές να έχουν είτε αντικείμενο είτε αποτέλεσμα ισοδύναμο με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας ώστε να θεωρηθούν τέτοια προμήθεια.

56. Με γνώμονα τον σκοπό του κανονισμού 2015/751, όσον αφορά τον κανόνα περί της απαγόρευσης καταστρατήγησης των θεσπιζόμενων ανώτατων ορίων, όπως επεξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 31 του ίδιου κανονισμού, πρέπει να αποφευχθεί η καταστρατήγηση των διατάξεων που αφορούν τις διατραπεζικές προμήθειες, ιδίως δε τον περιορισμό τους, από εναλλακτικές ροές προμηθειών στους εκδότες. Στην αιτιολογική σκέψη 32 του εν λόγω κανονισμού διευκρινίζεται επιπλέον, αφενός, ότι οι καταναλωτές συνήθως δεν είναι ενημερωμένοι όσον αφορά τις προμήθειες που καταβάλλονται από τους εμπόρους για το μέσο πληρωμής που χρησιμοποιούν και, αφετέρου, ότι διάφορες πρακτικές που εφαρμόζουν οι εκδότες για την παροχή κινήτρων, όπως ταξιδιωτικά δελτία, μπορούν να στρέψουν τους καταναλωτές προς τη χρήση μέσων πληρωμής που συνεπάγονται υψηλές προμήθειες για τους εκδότες.

57. Επομένως, ο άμεσος περιορισμός των διατραπεζικών προμηθειών μέσω της εφαρμογής του άρθρου 4 του κανονισμού 2015/751 ή μέσω του κανόνα περί απαγόρευσης καταστρατήγησης αποσκοπεί στο να οριοθετήσει τα κίνητρα για τη χρήση του ενός ή του άλλου μέσου πληρωμής. Όπως επισημαίνει το αιτούν δικαστήριο με τα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε, η επέκταση των δραστηριοτήτων του συστήματος καρτών πληρωμής μπορεί να αντιστοιχεί στο αντικείμενο ή στο αποτέλεσμα που μνημονεύονται στο άρθρο 5 του εν λόγω κανονισμού.

58. Φρονώ ότι η ανησυχία για το ενδεχόμενο υπαγωγής όλων των προωθητικών ενεργειών των εκδόσεων καρτών πληρωμής στο άρθρο 4 του κανονισμού 2015/751 δεν είναι δικαιολογημένη. Συγκεκριμένα, για την εφαρμογή του άρθρου 4 πρέπει να υφίσταται, αφενός, συνεργασία για την από κοινού προώθηση σήματος ή σύμβαση με πράκτορα με την οποία συνδέεται η προωθητική ενέργεια και, αφετέρου, συναλλαγή μεταξύ του εν λόγω εταίρου ή του πράκτορα και ενός τριμερούς συστήματος καρτών πληρωμής. Ως εκ τούτου, το κριτήριο της επέκτασης των

δραστηριοτήτων του συστήματος καρτών πληρωμής είναι χρήσιμο για την εξακρίβωση της απουσίας καταστρατήγησης στο πλαίσιο της κατά περίπτωση εξέτασης των καταστάσεων που υποβάλλονται στην κρίση του εθνικού δικαστή.

59. Αντιθέτως, το κριτήριο του αποτελέσματος στην αγορά, όπως προτείνεται κατ' ουσίαν με τις παρατηρήσεις της Visa, της KLM και της Amex, οι οποίες κάνουν λόγο για την αναγκαιότητα να αποδειχθεί ανεπάρκεια της αγοράς ισοδύναμη με εκείνη που προκαλείται από τις διατραπεζικές προμήθειες στα τετραμερή συστήματα καρτών πληρωμής, είναι αλυσιτελές. Συγκεκριμένα, εξομοιώνοντας τα τριμερή συστήματα καρτών πληρωμής με επέκταση με τα τετραμερή συστήματα καρτών πληρωμής όσον αφορά τον περιορισμό των διατραπεζικών προμηθειών, ο νομοθέτης της Ένωσης επέλεξε σαφώς, με τον κανονισμό 2015/751, να στηριχθεί στην παραδοχή ότι η ανεπάρκεια της αγοράς είναι πανομοιότυπη στις δύο περιπτώσεις και να τις υπαγάγει σε αντικειμενικό περιορισμό, προκειμένου να θεραπεύσει την εν λόγω ανεπάρκεια.

60. Επομένως, η απάντηση που προτείνω να δοθεί στο τέταρτο και στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα είναι ότι το άρθρο 5 του κανονισμού 2015/751 έχει την έννοια, αφενός, ότι κάθε συμφωνημένη αμοιβή, περιλαμβανομένης της καθαρής αποζημίωσης, με αντικείμενο ή αποτέλεσμα ισοδύναμο με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας, την οποία λαμβάνει εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος από σύστημα καρτών πληρωμής, τον αποδέκτη ή οποιονδήποτε άλλο ενδιάμεσο φορέα σε σχέση με πράξεις πληρωμής ή σχετικές δραστηριότητες, θεωρείται ότι αποτελεί μέρος της διατραπεζικής προμήθειας και, αφετέρου, ότι το κριτήριο της επέκτασης των δραστηριοτήτων του συστήματος καρτών πληρωμής είναι πρόσφορο για την αξιολόγηση του εν λόγω ισοδύναμου αντικειμένου ή αποτελέσματος.

Ε. Επί του έκτου προδικαστικού ερωτήματος

61. Με το έκτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 2, σημείο 11, του κανονισμού 2015/751 έχει την έννοια ότι η επιβάρυνση εμπόρου που καταβάλλεται από τον εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος, όταν συμμετέχει ως έμπορος που χρησιμοποιεί υπηρεσίες του τριμερούς συστήματος καρτών πληρωμής, μπορεί να εκπίπτει από τις πληρωμές, τις εκπτώσεις και τα κίνητρα που λαμβάνει ο ίδιος από το εν λόγω σύστημα καρτών πληρωμής σε σχέση με πράξεις πληρωμών με κάρτα ή σχετικές δραστηριότητες.

62. Στο άρθρο 2, σημείο 11, του κανονισμού 2015/751 η «καθαρή αποζημίωση» ορίζεται λαμβανομένου υπόψη του ορισμού της «επιβάρυνσης εμπόρου για την παρεχόμενη υπηρεσία», στο άρθρο 2, σημείο 12, του ίδιου κανονισμού. Συγκεκριμένα, η εν λόγω «επιβάρυνση εμπόρου για την παρεχόμενη υπηρεσία» ορίζεται ως η προμήθεια που καταβάλλει ο δικαιούχος πληρωμής στον αποδέκτη σε σχέση με πράξεις πληρωμών με κάρτα.

63. Ο προβληματισμός ανακύπτει από το γεγονός ότι, αφενός, στο τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής, τις λειτουργίες του αποδέκτη και του εκδότη ασκεί η ίδια οντότητα, ήτοι το σύστημα καρτών πληρωμής, και, αφετέρου, ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος, ο οποίος πρέπει να θεωρείται ως εκδότης προκειμένου να είναι δυνατή η εφαρμογή του ανώτατου ορίου της διατραπεζικής προμήθειας, μπορεί επίσης να είναι δικαιούχος πληρωμής, ήτοι έμπορος ο οποίος χρησιμοποιεί τις υπηρεσίες του συστήματος καρτών πληρωμής.

64. Εντούτοις, όπως επισημαίνουν η Επιτροπή, η MasterCard, η Visa και η ACM, η απάντηση στο έκτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να είναι αρνητική. Συγκεκριμένα, η επιβάρυνση παροχής υπηρεσιών που καταβάλλεται από τον εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος δεν σχετίζεται με τη συνεργασία που έχει συμφωνηθεί με το σύστημα καρτών πληρωμής, δεδομένου ότι μπορεί να

καταβάλλεται σε άλλο σύστημα καρτών πληρωμής. Αντιθέτως, η ενσωμάτωση της επιβάρυνσης στον υπολογισμό της καθαρής αποζημίωσης, με σκοπό την έκπτωσή της, θα ενίσχυε το κίνητρο για τον εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος να αναπτύξει τη δραστηριότητα του συστήματος καρτών πληρωμής, πράγμα το οποίο αντιβαίνει στους σκοπούς του κανονισμού 2015/751 [21].

65. Ως εκ τούτου, η απάντηση που προτείνω να δοθεί στο έκτο προδικαστικό ερώτημα είναι ότι το άρθρο 2, σημείο 11, του κανονισμού 2015/751 έχει την έννοια ότι η επιβάρυνση εμπόρου για την παρεχόμενη υπηρεσία δεν μπορεί να εκπίπτει από τις πληρωμές, τις εκπτώσεις και τα κίνητρα που λαμβάνει ο ίδιος, ως εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος, από τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής με επέκταση της από κοινού προώθησης του σήματος, σε σχέση με πράξεις πληρωμών με κάρτα ή σχετικές δραστηριότητες.

ΣΤ. Επί του εβδόμου προδικαστικού ερωτήματος

66. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 2, σημείο 11, του κανονισμού 2015/751 έχει την έννοια ότι επιτρέπει, για τον σκοπό του υπολογισμού της καθαρής αποζημίωσης, την έκπτωση από το συνολικό ποσό το οποίο λαμβάνει ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος από το σύστημα καρτών πληρωμής όχι μόνον των οικονομικών ανταλλαγμάτων του εταίρου του ίδιου εμπορικού σήματος αλλά και των εξόδων ή του οικονομικού ισοδυνάμου μιας υπηρεσίας που παρέχεται από τον εταίρο του ίδιου εμπορικού σήματος. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί διευκρινίσεις σχετικά με τα κριτήρια βάσει των οποίων πρέπει να υπολογίζεται η εν λόγω αξία.

67. Υπενθυμίζεται ότι το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να εξακριβώσει, προκαταρκτικώς, ότι οι επίμαχες παρεχόμενες υπηρεσίες σχετίζονται με τις πράξεις πληρωμών με κάρτα ή σχετικές δραστηριότητες.

68. Στον ορισμό της «καθαρής αποζημίωσης» γίνεται λόγος μόνο για το συνολικό καθαρό ποσό των πληρωμών, των εκπτώσεων και των κινήτρων που λαμβάνει εκδότης από το σύστημα καρτών πληρωμής. Επομένως, οι έννοιες της πληρωμής, της έκπτωσης και του κινήτρου πρέπει να είναι ίδιες ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για τα ποσά που λαμβάνει ο εκδότης ή ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος ή για τα ποσά που αυτός καταβάλλει στο σύστημα και τα οποία πρέπει να εκπέσουν από τα εν λόγω ληφθέντα ποσά.

69. Ανεξαρτήτως του αν προτείνουν ευρεία ή στενή ερμηνεία των ανωτέρω εννοιών, οι διάδικοι και οι μετέχοντες στη διαδικασία επισημαίνουν τον κίνδυνο καταστρατήγησης του περιορισμού της διατραπεζικής προμήθειας. Οι υπέρμαχοι της στενής ερμηνείας (KLM, Amex) υποστηρίζουν ότι η μη συνεκτίμηση των παρεχόμενων υπηρεσιών κατά τον υπολογισμό της καθαρής αποζημίωσης θα έχει ως αποτέλεσμα τα μέρη να χρησιμοποιήσουν έναν τέτοιο μηχανισμό παροχής κινήτρων με σκοπό την καταστρατήγηση του περιορισμού υπέρ των εκδοτών. Αντιστρόφως, οι υπέρμαχοι της ευρείας ερμηνείας (Visa, ACM) εκτιμούν ότι πρέπει να ληφθούν υπόψη μόνον οι χρηματικές πληρωμές οι οποίες συνιστούν αντικειμενικώς επαληθεύσιμη αξία, καθόσον η αξία των παρεχόμενων υπηρεσιών μπορεί να επαυξηθεί τεχνητώς με σκοπό τη μείωση του ύψους της καθαρής αποζημίωσης και, επομένως, την αποφυγή της εφαρμογής του ανώτατου ορίου της διατραπεζικής προμήθειας.

[21] Επιπλέον, το Ελεγκτικό Συνέδριο εντόπισε τρεις μελέτες οι οποίες υποδηλώνουν ότι οι επιβαρύνσεις παροχής υπηρεσιών, πέραν των διατραπεζικών προμηθειών, δεν είναι αμελητέες και, μάλιστα, ότι οι πρώτες αυξήθηκαν όταν στις δεύτερες επιβλήθηκε ανώτατο όριο (βλ. ειδική έκθεση που μνημονεύεται στην υποσημείωση 3 των παρουσών προτάσεων, παράρτημα II και γράφημα 9).

70. Η επιθυμία να υπάρχει ένας κανόνας ο οποίος να μπορεί να εφαρμοστεί ευχερώς μέσω ερμηνείας περιοριζόμενης στη συμπερίληψη των χρηματικών ποσών στην καθαρή αποζημίωση είναι κατανοητή. Συγκεκριμένα, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η ACM αναγνώρισε ότι είναι ιδιαιτέρως χρονοβόρο και δυσχερές για την ίδια να ελέγχει την τήρηση του ανώτατου ορίου σε μη χρηματικές παροχές. Η εν λόγω ερμηνεία επιρρωννύεται από το γεγονός ότι, στην αιτιολογική σκέψη 31, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 2015/751, χρησιμοποιείται ο όρος «προμήθειες» για την επισήμανση των στοιχείων που πρέπει να εκπέσουν από το συνολικό ποσό των πληρωμών ή των κινήτρων που ο εκδότης λαμβάνει από σύστημα καρτών πληρωμών. Συγκεκριμένα, ο όρος αυτός παραπέμπει όχι σε παρεχόμενη υπηρεσία, αλλά σε χρηματική πληρωμή.

71. Εντούτοις, μια ερμηνεία όπως η ως άνω θα περιόριζε το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4 του κανονισμού 2015/751. Κατά τη γνώμη μου, για τον υπολογισμό των καταβολών που πραγματοποιούνται τόσο από τον αποδέκτη προς τον εκδότη όσο και αντιστρόφως, πρέπει να επιλεγεί η ίδια ερμηνεία των εννοιών των πληρωμών, των εκπτώσεων και των κινήτρων. Επομένως, εάν, για τον υπολογισμό της καθαρής αποζημίωσης, λαμβάνονταν υπόψη μόνον οι χρηματικές πληρωμές, όλες οι λοιπές μορφές αμοιβής, για παράδειγμα οι παρεχόμενες υπηρεσίες, θα έπρεπε να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 5 του προμνησθέντος κανονισμού και να υπόκεινται σε περιορισμό μόνον στην περίπτωση που έχουν αποτέλεσμα ή αντικείμενο ισοδύναμο με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας.

72. Εκτιμώ, εντούτοις, ότι η διαφαινόμενη αυτή απλότητα προσκρούει στο γράμμα του κανονισμού 2015/751, δεδομένου ότι στον ορισμό της «καθαρής αποζημίωσης» μνημονεύονται τα κίνητρα εν γένει, χωρίς να μπορεί να συναχθεί ότι ο όρος περιορίζεται στα χρηματικά κίνητρα. Επιπλέον, μια τέτοια ερμηνεία θα αντέβαινε στον σκοπό του κανονισμού περί περιορισμού του κόστους των συναλλαγών πληρωμής με κάρτα. Συγκεκριμένα, η μη ενσωμάτωση παρεχόμενων υπηρεσιών, όπως η διάθεση «miles» που μπορούν να εξαργυρωθούν έναντι αεροπορικών εισιτηρίων, στην καθαρή αποζημίωση θα ισοδυναμούσε με προώθηση της ανάπτυξης τέτοιων πρακτικών παροχής κινήτρων. Επιπλέον, θα καθίστατο δυσχερέστερο να αποδειχθεί ότι το αντικείμενο ή το αποτέλεσμα είναι ισοδύναμο με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας. Ως εκ τούτου, η απλότητα του κανόνα υπό το πρίσμα του άρθρου 4 του κανονισμού 2015/751 θα ήταν το αποτέλεσμα μεγαλύτερων δυσχερειών κατά την εφαρμογή του άρθρου 5 του ίδιου κανονισμού, καθόσον θα έπρεπε να αποδειχθούν συγχρόνως η αξία των εν λόγω παρεχόμενων υπηρεσιών και το ισοδύναμο αποτέλεσμα ή αντικείμενό τους.

73. Στην πραγματικότητα, η διαφορετική εκτίμηση των διαδίκων και των μετεχόντων στη διαδικασία ανάγεται στον τρόπο αποτίμησης των μη χρηματικών παροχών προς αποφυγή κάθε κινδύνου καταστρατήγησης του ανώτατου ορίου που θεσπίζεται με τον κανονισμό 2015/751. Η συνεκτιμώμενη αξία πρέπει να είναι η πραγματική οικονομική αξία και όχι η συμβατική αξία που έλαβαν υπόψη τα μέρη. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να υπολογίσει την εν λόγω αξία βάσει των στοιχείων της δικογραφίας και λαμβάνοντας υπόψη τον σκοπό του περιορισμού του κόστους των συναλλαγών πληρωμής με κάρτα.

74. Ως εκ τούτου, η απάντηση που προτείνω να δοθεί στο έβδομο προδικαστικό ερώτημα είναι ότι το άρθρο 2, σημείο 11, του κανονισμού 2015/751 έχει την έννοια ότι, για τον σκοπό του υπολογισμού της καθαρής αποζημίωσης, από τις αμοιβές που λαμβάνει ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος από το τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής μπορούν να εκπέσουν όχι μόνον τα οικονομικά ανταλλάγματα, αλλά και οι παρεχόμενες υπηρεσίες οι οποίες πρέπει να

αποτιμώνται κατά περίπτωση, λαμβανομένης υπόψη της πραγματικής οικονομικής αξίας τους την οποία ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος καταβάλλει στο τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής.

V. Πρόταση

75. Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα του College van Beroep voor het bedrijfsleven (διοικητικού εφετείου αρμόδιου επί οικονομικών υποθέσεων, Κάτω Χώρες) ως εξής:

1) Το άρθρο 2, σημείο 11, του κανονισμού (ΕΕ) 2015/751 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2015, σχετικά με τις διατραπεζικές προμήθειες για πράξεις πληρωμών με κάρτες, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο του 1, παράγραφος 5,

   έχει την έννοια ότι:

   η καθαρή αποζημίωση αντιστοιχεί στο συνολικό καθαρό ποσό των πληρωμών, των εκπτώσεων ή των κινήτρων που λαμβάνει ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος, μεταξύ άλλων, από το τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής με επέκταση της από κοινού προώθησης σήματος, ακόμη και αν ο εταίρος του ίδιου σήματος δεν είναι εκδότης.

2) Το άρθρο 4 του κανονισμού 2015/751, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο του 2, σημείο 10, δεύτερη περίοδος,

   έχει την έννοια ότι:

   η καθαρή αποζημίωση εμπίπτει ευθέως στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω άρθρου 4.

3) Το άρθρο 5 του κανονισμού 2015/751

   έχει την έννοια ότι:

   – στο πεδίο εφαρμογής του εμπίπτουν οι αμοιβές, περιλαμβανομένης της καθαρής αποζημίωσης, που λαμβάνει εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος, ακόμη και όταν δεν είναι ο ίδιος εκδότης·

   – αφενός, κάθε συμφωνημένη αμοιβή, περιλαμβανομένης της καθαρής αποζημίωσης, με αντικείμενο ή αποτέλεσμα ισοδύναμο με αυτό της διατραπεζικής προμήθειας, την οποία λαμβάνει εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος από σύστημα καρτών πληρωμής, τον αποδέκτη ή οποιονδήποτε άλλο ενδιάμεσο φορέα σε σχέση με πράξεις πληρωμής ή σχετικές δραστηριότητες, θεωρείται ότι αποτελεί μέρος της διατραπεζικής προμήθειας και, αφετέρου, το κριτήριο της επέκτασης των δραστηριοτήτων του συστήματος καρτών πληρωμής είναι πρόσφορο για την αξιολόγηση του εν λόγω ισοδύναμου αντικειμένου ή αποτελέσματος.

4) Το άρθρο 2, σημείο 11, του κανονισμού 2015/751

   έχει την έννοια ότι:

   – η επιβάρυνση εμπόρου για την παρεχόμενη υπηρεσία δεν μπορεί να εκπίπτει από τις πληρωμές, τις εκπτώσεις και τα κίνητρα που λαμβάνει ο ίδιος, ως εταίρος του ίδιου

εμπορικού σήματος, από τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής με επέκταση της από κοινού προώθησης του σήματος, σε σχέση με πράξεις πληρωμών με κάρτα ή σχετικές δραστηριότητες·

– για τον σκοπό του υπολογισμού της καθαρής αποζημίωσης, από τις αμοιβές που λαμβάνει ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος από το τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής μπορούν να εκπέσουν όχι μόνον τα οικονομικά ανταλλάγματα, αλλά και οι παρεχόμενες υπηρεσίες οι οποίες πρέπει να αποτιμώνται κατά περίπτωση, λαμβανομένης υπόψη της πραγματικής οικονομικής αξίας τους την οποία ο εταίρος του ίδιου εμπορικού σήματος καταβάλλει στο τριμερές σύστημα καρτών πληρωμής.